

**Curriculum y Educación Intercultural:
ELABORACIÓN Y APLICACIÓN DE UN
PROGRAMA DE EDUCACIÓN INTERCULTURAL**

Isabel del Arco Bravo

Dirigida por: Dr. Joaquín Gairín Sallán

DEPARTAMENTO DE PEDAGOGÍA Y PSICOLOGÍA.

UNIVERSIDAD DE LLEIDA. AÑO 1999

XI. EJE TRANSVERSAL

A. PRIMERA PART.

1. CONCEPTUALITZACIÓ DE CULTURA.

“Cultura és la configuració més o meyns lligada per la lògica presa d’un model, de significacions persistents i compartides, adquirides per la seva filiació a un grup, que el porten a interpretar els estímuls de l’ambient i a si mateix segons actituds, representacions i comportaments comunment valorats; i que, a més, tendeixen a projectar-se en les produccions i comportaments i, en conseqüència, inciten a assegurar la seva reproducció a través del temps”. (Camilleri, 1989:25).

Partint d’aquesta definició, entenem que la cultura és un *conjunt de significacions*, que s’aprenen i constitueixen un cos de tradicions dintre de qualsevol societat, com a producció característica de un grup humà concret, que és *relativament permanent, es transmet per herència social, relativament mudable i asimilada parcialment per cada membre del grup i a la vegada conjuntament amb tothom.*

Cada membre col.labora en la recreació i modificació cultural i això ens porta vers una dimensió dinàmica de cultura. No podem oblidar que *una cultura existeix perquè existeixen i viuen persones concretes*, portadores d’aquesta cultura i això fa que estigui subjecta a canvis i evolucions.

Des d’aquesta òptica es necessari enfatitzar en la *funció instrumental-adaptativa dels programes culturals* -com a característica que defineix el programa del propi grup per sobreviure i adaptar-se a un ambient determinat-, i a més, *la condició dinàmica* i no estàtica de la cultura, com quelcom que varia en el temps i evoluciona en funció de les necessitats també canviant dels respectius ambients.

Així, des d’aquesta òptica és inútil fer comparacions i jerarquies entre les cultures, que deriva en una consideració desigual, constatem la *heterogeneïtat* existent en el seu si resultes de les interferències mutues en el temps i a l’espai. Això fa que sigui difícil contemplar una cultura sense tenir relació amb les altres.

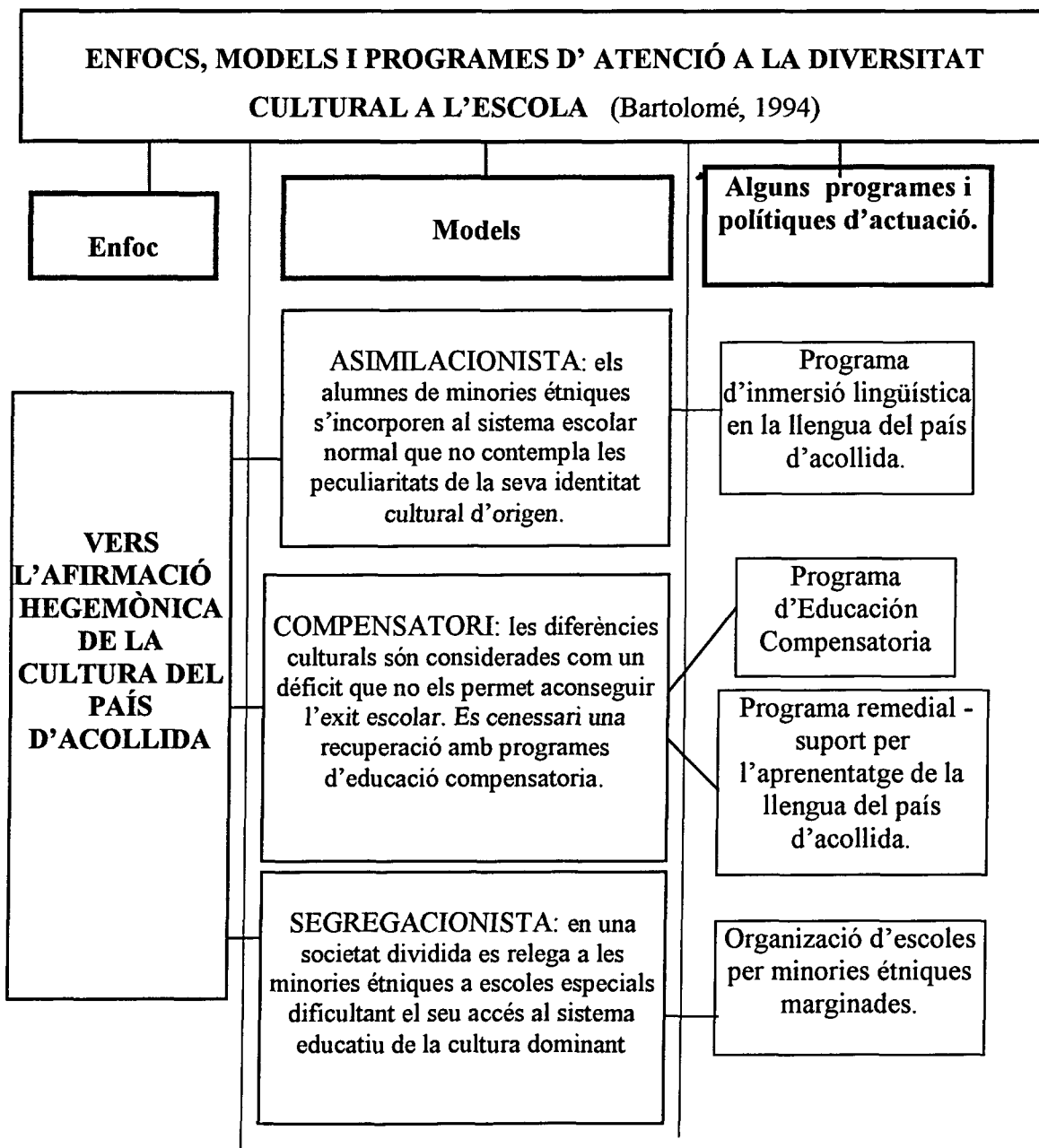
Per això, cada cultura és digna de respecte i, així doncs, és necessari percebre la nostra com una més entre les altres, on una valoració de la diversitat cultural implica un respecte de la personalitat individual del altre, en un retrobament entre cultures des de la igualtat.

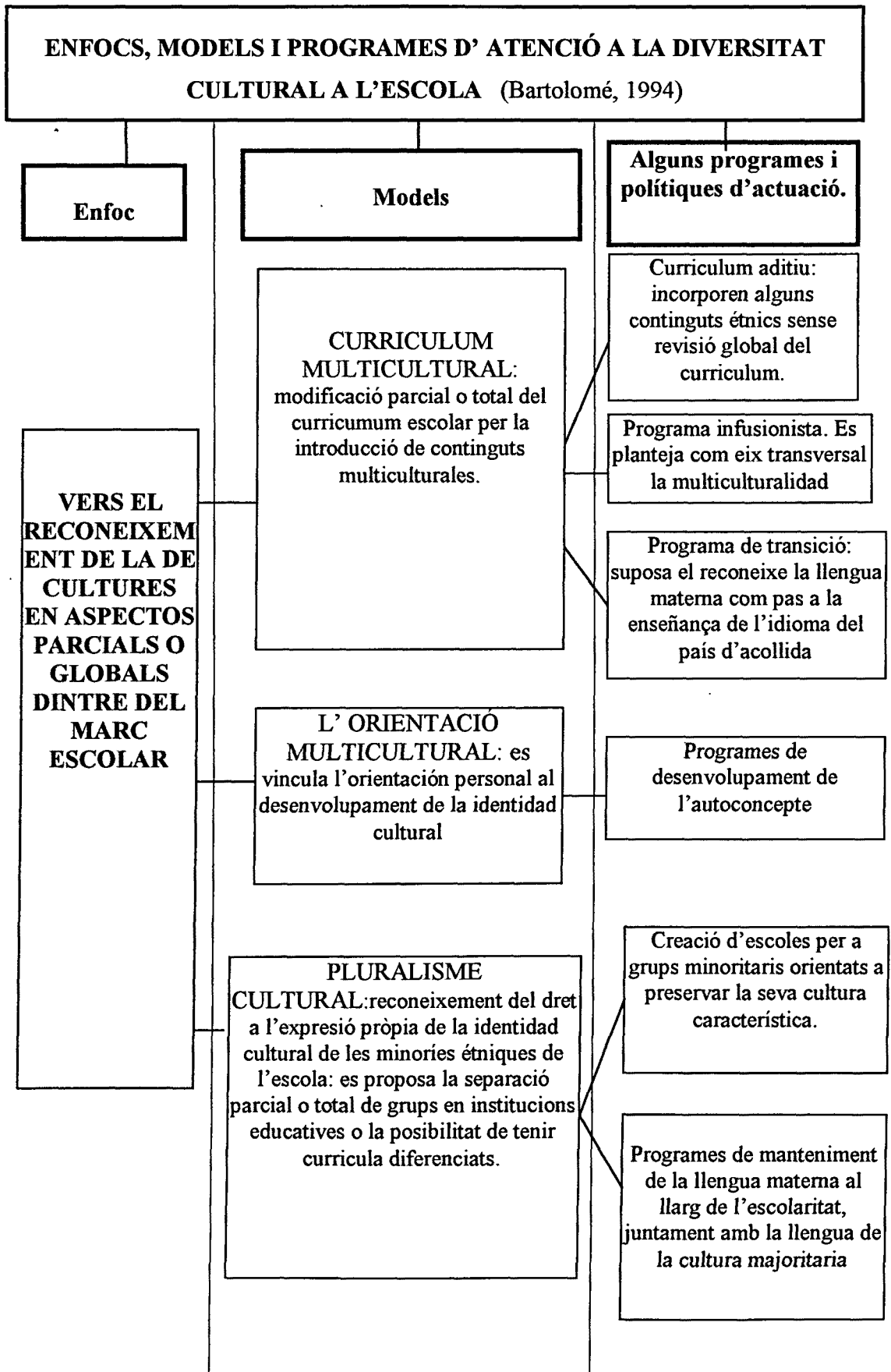
2. L'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT CULTURAL A L'ESCOLA.

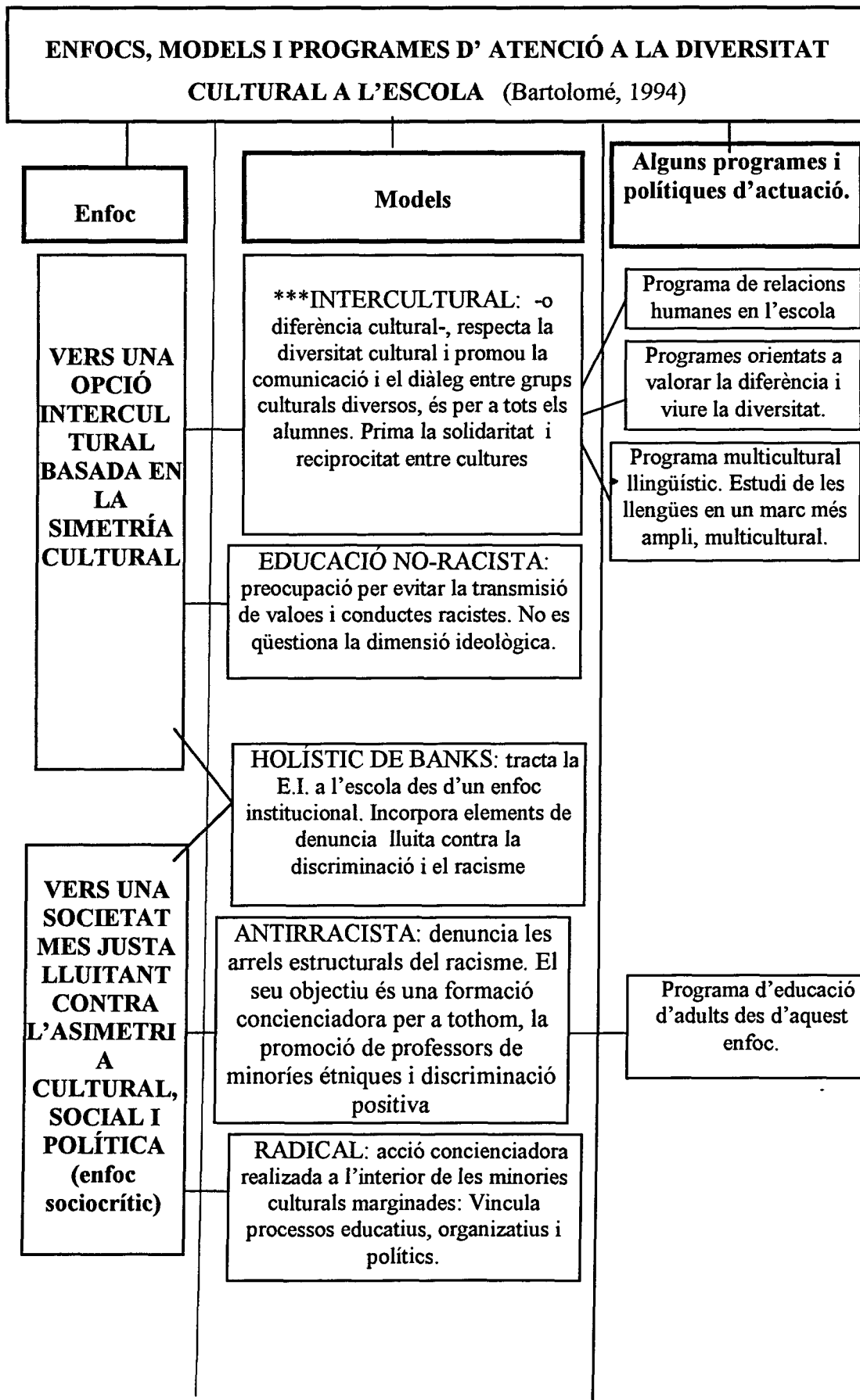
2.1. Models d'atenció a la diversitat cultural.

Són diversos els models i els programes que s'han posat en marxa per tal d'atendre a la diversitat cultural a l'escola, des de polítiques segregacionistes a polítiques integracionistes i/o respectuoses amb la diversitat. Aquestes alternatives estan resumides al quadre que es presenta a continuació.

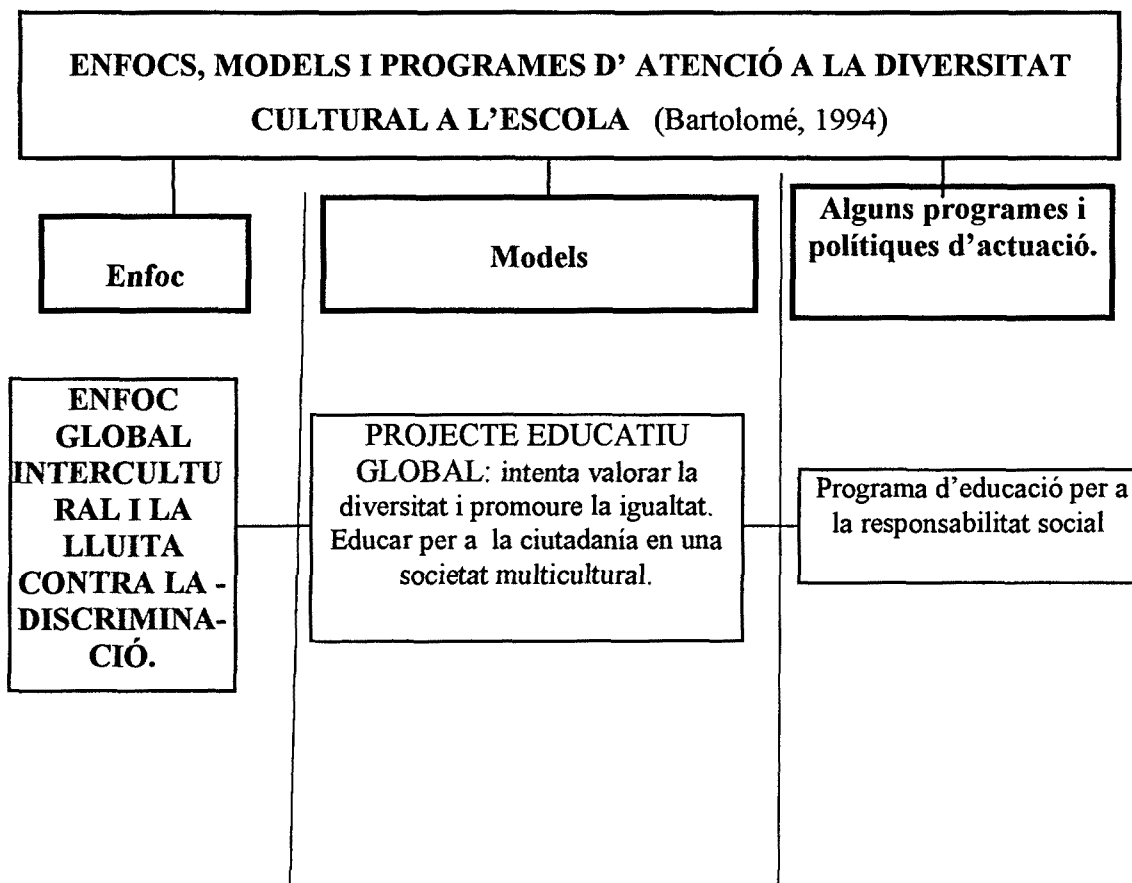
La nostra escola, després d'un anàlisi de les diferents propostes ha optat per una Educació Intercultural.

2.2. L'Educació Intercultural.

La nostra escola ha optat per una Educació Intercultural amb uns objectius genèrics que ajudats per Jordán (1997: 33-35) els hem articulats en quatre categories de finalitats bàsiques:

a...Treballar en el foment d'actituds interculturals positives:

- Respectar i tolerar les diferents formes d'entendre la vida
- Valorar els aspectes positius d'altres cultures
- Fomentar l'apertura que faciliti l'enriquiment personal i cultural mitjançant la incorporació adaptada d'elements d'altres models culturals
- Empatitzar amb els valors, creences i comportaments d'altres cultures, i no caure sempre en l'aprovació.
- Superar prejudicis respecte a persones de grups ètnics-culturals diferents.
- Potenciar el sentit crític constructiu respecte a la pròpia cultura i a la resta.

- Identificar-se amb la comunitat cultural pròpia, amb un esperit obert.

b... Millorar l'autoconcepte personal, cultural i acadèmic dels alumnes:

- Acollir i acceptar a qualsevol alumne de forma incondicional, en qualitat de *persona*, i no com un membre estereotipat d'un grup cultural determinat.
- Tenir cura de la seguretat socio-afectiva -sobretot en les primeres edats- que neix quan un individu es sent vinculat amb una comunitat cultural concreta.
- Ajudar a descobrir els punts forts i valuosos de la personalitat dels alumnes socialitzats en cultures diferents.
- Reconèixer els progressos acadèmics de forma personalitzada, en relació amb les aptituds de partida.
- Incentivar la participació escolar de tots els alumnes sense discriminacions.
- Introduir elements culturals de les seves comunitats originàries.

c...Potenciar la convivència i la cooperació entre alumnes culturalment diferents, dintre i fora de l'escola.

- Ajudar a descobrir les semblances culturals.
- Incentivar aprenentatges i jocs cooperatius.
- Aconseguir la integració socioafectiva del alumnat minoritari en la dinàmica escolar.
- Facilitar la comunicació intercultural entre alumnes diferents.
- Desenvolupar habilitats d'acció cívica-social necessàries a l'hora de participar en la vida ciutadana.

d...Potenciar la igualtat d'oportunitats acadèmiques per a tots els alumnes

- Trobar el màxim rendiment escolar de tots els alumnes, en especial del minoritaris.
- Considerar les discontinuïtats culturals entre les experiències quotidianes dels alumnes minoritaris i les pròpies del currículum escolar.
- Contrarrestar els efectes que el progrés i el desenvolupament tecnològic

produeix sobre la població i en especial sobre determinats grups minoritaris.

- Planificar adaptacions curricular normalitzades a fi de respondre a les diferents capacitats, motivacions i estils d'aprenentatge, mantenint els objectius mínims i fent servir mètodes participatius i eminentment pràctics.
- Presentar, per part del professorat, unes expectatives positives respecte a les possibilitats que tenen els alumnes minoritaris d'aconseguir un bon rendiment escolar.

B. SEGONA PART.

1. LA TRANSVERSALITAT EN EL CURRÍCULUM.

1.1. Conceptualització.

La nostra escola, dintre del marc de l'actual Reforma Educativa, es pronuncia a favor d'una *acció formativa integral*, que contempli de forma equilibrada tant els aspectes intel·lectuals com els morals i potenciï el desenvolupament armònic de la personalitat dels nostres alumnes, sense oblidar el context en el que ens trobem.

D'acord amb aquesta premissa hem començat a reflexionar sobre els eixos transversals entenen aquests com:

“Continguts d'ensenyament i aprenentatge que no fan referència, directa i/o exclusivament, a cap àrea curricular concreta, ni a cap edat o etapa educativa en particular, es tracten, ben bé, de contingut que afecten a totes del àrees i que s'han de desenvolupar al llarg de l'escolaritat.” (Yuste y Ortega Carrillo, 1997: 44).

Són valors omnipresents a totes les àrees curriculars i cosntitueixen una forma d'efectuar un tractament interdisciplinari i per això, s'han de contemplar en tota la pràctica educativa, actuant com a elements dinamitzadors de la realitat.

Concretant podem esquematitzar les característiques pedagògiques dels eixos transversals en els següents punts (González Lucini, 1994: 33):

- Formen part del currículum, en relació amb el sistema de valors consensuat per tota la Comunitat Escolar.
- Són eixos de valors, continguts -especialment actitudinals- , objectius i principis de construcció dels aprenentatges que donen coherència al currículum.
- Impregnen al currículum en la seva totalitat, a totes les àrees en general i de cap manera s'han de situar paralelament a la resta de processos d'ensenyament, sino dinàmicament integrats dintre d'aquests.
- Didàcticament parlant els eixos transversals són grans nuclis de globalització i interdisciplinarietat.
- Hauran d'estar presents i integrats en el PEC i en el PCC i en les programacions d'aula.

Així doncs, el considerar la transversalitat en el currículum incidirà en tot el funcionament educatiu del nostre centre, des d'una perspectiva global, i aquesta globalitat es traduirà en plantejaments integrats, organitzacions flexibles, actuacions

coherents, discussions i consens, reflexió per part del professorat sobre la seva tasca educativa i, en definitiva, en una atenció i compromís vers els problemes socials. (De la Calle, 1996).

1.2. Anàlisi del context del nostre centre.

El CEIP G. es situa en un barri perifèric de la ciutat de Lleida i acull a una població escolar pertanyent a una classe social mitjana, mitjana-baixa. Es tracten de nens que constitueixen la tercera o quarta generació d'inmigrants de la resta del Estat Espanyol. La seva llengua materna habitualment és el castellà encara que cada vegada més utilitzen el català com a llengua vehicular de comunicació.

El percentatge de nens que procedeixen de minories ètniques diverses està entre el 10 al 15%, essent la minoria més representada la gitana, encara que també hi ha algun alumne de famílies magrebis. Avui per avui no hi ha cap problema de convivència.

Solament s'ha de remarcar el alt nombre de famílies amb uns recursos econòmics baixos i la matriculació en el centre d'un alt nombre d'alumnes que procedeixen de la *escola-llar* -antiga maternitat- que presenten greus problemes de desestructuració familiar

1.3. Determinació d'un eix transversal significatiu: *CONEIXER ALTRES CULTURES.*

El CEIP G. es va plantejar iniciar la seva reflexió envers la transversalitat del currículum pel tema de l'Educació Intercultural. Encara que el percentatge de minories representades en la nostra escola no és gaire alt, van entendre, des d'un principi que això no és un requeriment bàsic. L'Educació Intercultural com l'entenen ha d'ésser per a tothom, ja que s'ha de formar a l'alumne en la tolerància i respecte envers els altres encara que pertanyin a una altra cultura diferent a la pròpia, educant en la diversitat cultural amb la que es trobaran en la societat actual.

L'Educació Intercultural que ens proposem, a més a més, cerca el compensar les possibles mancances que poden tenir els nostres alumnes, per raons econòmiques, etc, respecte a la seva introducció a la cultura tecnològica d'avui en dia. Per això es facilitaran les vies per tal que els nostres alumnes coneguin les noves tecnologies i a

més a més nous idiomes que l'ajudin a participar sense cap desavantaja en una igualtat d'oportunitats educatives.

2. CONCRECCIONS EN EL PEC.

2.1. Notes d'identitat del centre G..

El CEIP G. vol organitzar la seva tasca pedagògica al voltant d'uns principis bàsics que deriven del concepte d'home, d'educació i de escola que exposem a continuació:

2.1.1. Tipus d'home en formació.

Entenem l'home/dona com un ésser:

- **Individual**, amb una intimitat i una personalitat pròpia i irrepètible.
- **Social**, perquè té una capacitat i una necessitat de relacionar-se, d'expressar-se, de solidaritzar-se i de participar amb els qui l'envolten en la construcció de la història col·lectiva.
- **Creatiu**, puix té la capacitat d'observar, d'investigar i de dissenyar estratègies per tal de solucionar els problemes.
- **Autònom i crític**, perquè és capaç de pensar sobre el que l'envolta, a partir de les seves conviccions i amb un desenvolupament de la crítica i un compromís transformador d'intentar canviar allò amb el que no està d'acord.
- **Pluridimensional i universal**, que ha de viure totes aquestes dimensions amb una unitat vital -no és un conglomerat d'additius, ni una suma de factors- que li permeti créixer en totes les seves capacitats.

2.1.2. Concepte d'educació.

- Partim dels següents principis pedagògics:
- D'una **pedagogia oberta i progressista** per preparar al nostres alumnes amb capacitat d'encarar el futur i adaptar-se als diferents canvis socials.
- D'una **pedagogia participativa i democràtica** que prepari als nostres alumnes com a futurs ciutadans tolerans, solidaris i respectuosos amb les diferències.

- D'una **pedagogia compromesa** en la recerca de la justícia i en el desenvolupament integral de les persones. Compromesa amb un canvi d'actituds i comportaments en relació a d'altres grups minoritaris culturalment
- Des d'una **pedagogia que fomenti l'atenció a la diversitat**, cercant una escola per a cada un i per a tothom, tot igualant oportunitats i compenant les diferències que minvent les pròpies opcions personals.

Des de aquests principis entenem l'educació com aquell procés que pretén:

- Afavorir el desenvolupament de totes les capacitats, aptituds i valors de la persona.
- Respectar els sentiments i drets d'altri i fomentar la cooperació mitjançant la coordinació de diferents punts de vista, potenciant una consciència tolerant, justa, solidària i respectuosa amb les diferències.
- Aconseguir que l'alumne empri tota la seva iniciativa i adquireixi confiança en la seva capacitat per resoldre situacions i problemes amb els que es pot trobar, ja sigui en la seva vida quotidiana, ja sigui els que se li plantegin expressament en l'àmbit escolar.
- Formar homes íntegres que visquin com una unitat, sense divisions, amb la seva identitat i personalitat pròpies.

2.1.3. Concepte d'escola.

El CEIP G. ens definim com una escola:

- Pública.
- Catalana.
- Laica.
- Democràtica.
- Solidària.
- Realista.
- Compromesa amb la societat.
- Compensadora de desigualtats.
- Oberta al coneixement de noves llengües i al coneixement de les noves tecnologies.
- Enriquidora de la personalitat.
- Oberta a tot tipus de nens del nostre entorn, sense discriminació de cap

tipus, sempre i quant la seva permanència al nostre centre li pugui aportar a l'alumne unes experiències positives i l'escola tingui els mitjans necessaris per a poder-li proporcionar l'atenció humana i pedagògica que requereixi.

2.2. Principis reflectits al PEC.

Què pretenem al CEIP G.?. Entenem que l'escola com una comunitat educativa formada pels alumnes, els pares i els mestres i que està en relació amb el seu entorn social i natural, assenyalem com a finalitats de l'etapa d'Educació Infantil i d'Educació Primària les següents:

1.- Afavorir el procés de desenvolupament harmònic de la personalitat dels/de les alumnes. Aquest procés els haurà de permetre una autonomia personal que els faci capaços de:

- Veure el que passa al seu voltant, jutjar-ho i criticar-ho i prendre les decisions oportunes amb coneixement de causa.
- Ser responsables en fornt de les exigències professionals i culturals que li demanarà la societat.

2.- Promoure el respecte als altres i a les llibertats fonamentals de les persones i als principis bàsics de la convivència i la democràcia, tot formant alumnes solidaris capaços de conivre respectant sempre els drets dels altres.

3.- Crear actituds solidàries i de tolerància rebutjant discriminacions degudes a l'edat, la raça, la religió, el sexe i altres diferències de caràcter físic, prsíquic o social.

4.- Facilitar el desenvolupament d'aprenentatges conceptuals, procedimentals i actitudinals que possibilitin la comprensió dels elements bàsics del mon que els envolta: societat, ciència, cultura, tecnologia, informació, etc., mitjançant tècniques manipulatives que:

- Afavoreixin la seva intuïció i els seus interessos immediats i concrets.
- Els permetin arribar a aspectes abstractes i interdisciplinaris.
- Puguin conèixer la nova cultura tecnològica emergent en la nostra societat, i a on l'escola compensarà aquelles situacions que siguin obstacle per arribar a aquest coneixement.

5.- Infondre valors referits a la salut individual i col·lectiva, a la conservació del medi ambient, a la cooperació, a la pau i a la superació de les actituds sexistes.

6.- Fomentar el sentiment de pertinença i estima al país amb les seves característiques socials, culturals, geogràfiques, històriques i lingüístiques, alhora que promoure el coneixement d'altres pobles i comunitats.

7.- Establir les bases per a un aprenentatge autònom i continuu que permeti als alumnes trobar una resposta satisfactòria davant de qualsevol situació.

8.- Donar als alumnes unes pautes de conducta que:

- Afavoreixin el desenvolupament tant de la seva part psicotrui, com de la socioafectiva, com de la intel·lectual.
- Afavoreixi i potenciï les seves capacitats i aptituds -les seves forces internes-.
- Valorar i prioritzar els seus interessos.

9.- Potenciar l'expressió i la comunicació per tal que els alumnes:

- Puguin corregir la degradació del llenguatge.
- Puguin enriquir el seu vocabulari.
- Puguin utilitzar unes estructures lingüístiques mitjançant les quals tinguin possibilitat de comunicar-se millor amb els altres i amb l'entorn.
- Puguin estar en contacte amb diverses llengües per tenir una visió més amplia de les diferents cultures.

10.- Aconseguir una coordinació en el treball en equip docent que possibiliti:

- Poder desenvolupar el projecte educatiu, el projecte curricular, eixos transversals, projecte llingüístic...amb una bona coherència interna.
- Crear un clima de convivència que dongui suport al treball pedagògic i a l'esforç personal.

11.- Promoure la participació dels pares a l'escola per tal que:

- Puguin veure l'escola com a un dels factors de promoció personal i social dels seus fills.
- Puguin veure al mestre com un col·laborador en l'educació dels seus fills.

12.- Facilitar la relació escola-entorn per tal d'establir un clima socialitzant.

13.- Potenciar l'expressió i la comunicació en totes les seves dimensions - verbal, corporal, musical, tecnològica i plàstica- per tal que els alumnes:

- Puguin utilitzar correctament els diferents llenguatges.
- Puguin enriquir els seus recursos comunicatius.
- Puguin utilitzar unes tècniques i eines de comunicació mitjançant les quals tinguin possibilitat de comunicar-se millor amb els altres i amb l'entorn.

14.- Potenciar mecanismes d'avaluació del pròpi projecte educatiu.

3. CONCRECIIONS EN EL PCC.

3.1.Objectius intercultural a reflectir en el PCC.

Tenim com a marc de referència tot l'explicitat en el PEC s'extrauen una sèrie d'objectius bàsics que en matèria intercultural regularan l'establert a nivell curricular i organitzatiu al centre:

1.- Proporcionar als i les alumnes instruments d'anàlisi, valoració i crítica de les diferents realitats sòcio-culturals del nostre context. Capacitar-los, per tant, per a combatre els prejudicis, estereotips i tòpics culturals i per a generar actituds positives cap a la diversitat.

2.- Oferir un model cultural divers, sensible al pluralisme cultural de la nostra societat, crític amb les perspectives monoculturals -de selecció i silenciament cultural-.

3.- Promoure un marc de relacions que faciliti la vivència de les diferents realitats culturals i generi una interacció cultural tolerant i enriquidora.

4.- Desenvolupar un règim educatiu no discriminador, enfrontat a qualsevol tipus de marginació per raons culturals, i compromés en la lluita contra actituds i conductes racistes i/o xenòfobes.

5.- Educar tot compensant desigualtats i igualant oportunitats educatives tant en l'àmbit de la cultura tecnològica eurgent en la nostra societat, com en l'àmbit del coneixement de nous idiomes.

6.- Establir la flexibilització organitzativa necessària per a respondre a situacions socio-culturals diverses.

7.- Configurar estratègies de construcció de coneixements en interacció cultural, això és, des de la diversitat de perspectives culturals que els defineixin.

8.- Promoure processos de formació del professorat vinculats a un desenvolupament curricular amb un enfocament intercultural.

9.- Coordinar l'activitat intercultural del centre amb projectes d'actuació de major globalitat -de caràcter social, comunitari, col·laboració amb col·lectius i associacions, etc.-

3.2. Conceptes, procediments i actituds de les diferents àrees curriculars.

3.2.1. Àrea de Llengües.

EDUCACIÓ INFANTIL: Àrea de llengües		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Observació de fotos i imatges i verbalitzar els conceptes d'igualtat i diferència. • Treball d'aspectes interculturals amb contes com <i>El cuc viatger</i>, <i>La flor del desert</i>, <i>Rosanna somia</i>, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aprendre poemes i cançons. • Relacionar amb imatges els conceptes interculturals treballats.
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Altres llengües i altres formes d'expressió • Vocabulari bàsic: igualtat, diferència, identitat, tolerància, respecte, solidaritat, país, universalitat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Donar a conèixer als nens l'existència d'altres realitats sociolingüístiques. • Treballar el significat de paraules bàsiques relacionades amb el fet intercultural.
<i>Actituds, valors i normes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Valoració de les diferents formes d'expressió i comunicació entre les persones i els pobles. • Curiositat i interès per descobrir formes de comunicació no verbal com a eines de comunicació 	<ul style="list-style-type: none"> • Apreciar la riquesa que representa l'intercanvi cultural. • Habituar-se a sentir sons diferents • Valorar l'enriquiment mutu. • No mostrar indiferència amb les altres llengües.

CICLE INICIAL: Àrea de llengües		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Dramatització de relats d'altres cultures. • Memorització i recitació de poemes, dites o textos breus de diferents cultures. • Explicació d'experiències i vivències personals. • L'ús de la llengua escrita com a vehicle de comunicació: producció de textos escrits creatius i no discriminatoris. • Utilització de nexes comparatius: igual que, més que, tan com, etc. • Ús de diferents temps verbals per indicar el passat, present i futur d'una situació donada: les migracions. • Comentaris en grups sobre imatges o escrits discriminatoris tot reflexionant sobre això. 	<ul style="list-style-type: none"> • Relacionar diferents misatges de diverses cultures. • Reconèixer diferents punts de vista d'un mateix relat des de diferents cultures. • Discriminar fets discriminatoris en textos escrits. • Construir expressions orals o escrites no discriminatories.
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Diferents registres d'una mateixa expressió en diferents llengües. • El llenguatge escrit i la seva arbitrarietat. • Estructura de les llengües per entendre i facilitar la comunicació • Dites i frases fetes com a reflexe d'una cultura pròpia. • El llenguatge informàtic. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer diferents registres d'una mateixa expressió en diferents llenguatges. • Conèixer diferents elements de la llengua escrita: signes egipcis, àrabs, xinessos, etc. • Estructurar correctament la pròpia llengua d'aprenentatge com a pas previ per tal d'estructurar altres llengües. • Iniciar en el coneixement del llenguatge informàtic.
<i>Actituds, valors i normes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Atenció a les intervencions orals dels propis companys. • Interés per fer-se entendre. • Curiositat per ampliar el vocabulari i conèixer significats de paraules. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valorar la diversitat en les llengües i en la pròpia llengua. • Respectar les diferents manifestacions orals o escrites dels propis companys. • Criticar qualsevol manifestació discriminatòria en el llenguatge oral, escrit, visual, gestual, etc.

CICLE MITJÀ: Àrea de llengües		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Comprensió de textos no discriminatoris • Lectura de textos de cultures diferents: contes, narracions, llegendes, etc. • Creació de textos amb intencionalitat no discriminatòria. • Utilització de llenguatges no verbals que afavoreixen la comunicació entre llengües diferents. • Eliminació de la utilització de l'ús de gests xenòfobes, racistes, despectius i sexistes en el llenguatge no verbal. • La interpretació de la publicitat en els mitjans de comunicació 	<ul style="list-style-type: none"> • Corregir les malformacions gramaticals de la pròpia parla. • Analitzar i reconèixer en un text i en la parla, formes d'expressió xenòfobes, racistes o sexistes. • Llegir i comprendre textos de diferents cultures: contes, narracions, llegendes, etc. • Interpretar discursos orals i escrits tot incidint en que les diferències enriqueixen. • Crear textos amb intencionalitat no discriminatòria. • Utilitzar mostres de llenguatge no verbal i expressions de les emocions que afavoreixen la comunicació entre llengües diferents.
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Les formes verbals i no verbals: diferències entre les del llenguatge i subllenguatges. • Introducció al llenguatge informàtic. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer la diferència de determinades formes verbals pròpies d'un subllenguatge • Conèixer el llenguatge informàtic com a mitjà d'integració i comunicació de les noves tecnologies.
<i>Actituds, valors i normes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Actitud crítica davant qualsevol manifestació implícita o explícita de misatges discriminatoris • Valoració de les llengües com a vehicle de comunicació entre els diferents col·lectius. • Descoberta de la diversitat en la nostra pròpia llengua i en la dels altres. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reflexionar sobre textos de cultures diferents. • Mantenir actituds respectuoses davant la diversitat cultural de les llengües. • Mantenir una actitud crítica davant els misatges dels mitjans de comunicació i publicitat. • Valorar la llengua com a vehicle de valors sense prejudicis no discriminatoris. • Valorar les llengües estrangeres com a vehicle de comunicació en diferents cultures. • Valorar la internacionalitat de determinats llenguatges: llenguatge de signes, braile, etc. • Valorar el llenguatge informàtic com una eina important en l'avenç de la cultura i de la tecnologia.

CICLE SUPERIOR: Àrea de llengües		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Conversa sobre temes interculturals. • Escolta atenta dels missatges orals per obtenir informació rellevant • lectura atenta dels missatges escrits per obtenir informació rellevant d'altres cultures. • Ús de les onomatopeies com a llenguatge universal. • Conèixement i respecte per les diferents fonts dialectals. 	<ul style="list-style-type: none"> • Expressar-se oralment i per escrit de forma coherent, tenint en compte els principis interculturalistes de respecte a la diferència i pluralitat cultural, eliminant apriorismes morals. • Crear textos i produccions literàries amb intenció antirracista. • Aprendre a utilitzar un vocabulari integrador, no discriminador per raons de sexe, raça, procedència, etc. • Evitar els tòpics lingüístics discriminatòris. • Adonar-se'n que la narració o l'apreciació d'un mateix fet, pot ser molt diferent segons la cultura o procedència del narrador.
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Vocabulari relacionat amb altres cultures. • El llenguatge informàtic. • La diversitat en el propi llenguatge. • Els elements discriminatòris utilitzats en el llenguatge quotidià. 	<ul style="list-style-type: none"> • Comprendre la intencionalitat xenòfova i racista de certs missatges orals i escrits. • Conèixer formes de comunicació universal. • Conèixer el llenguatge informàtic • Reconèixer els elements no verbals en els missatges: sons, gestos, etc. • Comprendre la funcionalitat de cadascun dels factors que intervenen en una situació comunicativa • Reconèixer la influència de moltes cultures en el nostre propi idioma.
<i>Actituds, valors i normes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Valoració positiva de l'emigració . • Apreci i respecte per les variants fonètiques dels parlants. • Respècte del torn de paraula i valoració de les idees i intervencions dels altres. • Interés per participar i per fer-se entendre en diverses situacions comunicatives. • Actitud favorable i crítica davant els mitjans de comunicació, descobrint possibles missatges discriminatòris. • Respècte en el diàleg i qualsevol situació comunicativa. • Confiança en les possibilitats pròpies per interpretar missatges i significats en llengües extrabgeres. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valorar positivament l'enriquiment lingüístic. • Mostrar interès per la producció lingüística i literària d'altres cultures. • Valorar ppositivament l'aprenentatge de les llengües estrangeres, siguin curriculars o no, com a eina fonamental de comunicació intercultural. • Mostrar interès per les semblances i diferències entre idiomes i la procedència d'aquests. • Valorar positivament el gest com a llebguatge no verbal de comunicació, però tenint en compte que no és sempre universal. • Reflexionar sobre l'ús de la llengua com vehicle de valors i perjudicis clasistes, racistes, sexistes, etc.

3.2.2. Àrea de Matemàtiques.

EDUCACIÓ INFANTIL: Àrea de matemàtiques		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
Procediments	<ul style="list-style-type: none"> • Observació de les qualitats perceptibles. • Iniciació a les operacions amb agrupacions. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ordenar els elements segons els matisos d'una mateixa qualitat • Fer agrupacions treballant diferents atributs amb els mateixos elements. • Comentar sobre altres possibles solucions en el cas que el resultat no sigui el previst.
Conceptes	<ul style="list-style-type: none"> • Els atributs de les agrupacions: iguals i diferents. • Primeres nocions de l'espai: lluny, a prop... • Unitats de mesura convencionals i arbitràries. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reconèixer els diferents atributs de diversos elements: persones, objectes, etc. • Conèixer unitats de mesura arbitràries o convencionals segons la magnitud. • Reconèixer l'arbitrarietat de les diferents unitats de mesura.
Actituds, valors i normes	<ul style="list-style-type: none"> • Valorar el propi esforç i el dels altres per resoldre una situació problemàtica. • Inici de la reflexió abans de donar una resposta. • Interès pels resultats de les experiències dels companys i les companyes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Descobrir les aplicacions matemàtiques en la realitat quotidiana. • Valorar les pròpies conquestes i la dels altres en la captació de solucions a conflictes. • Valorar la diferència i la igualtat entre les coses i les persones.

CICLE INICIAL: Àrea de matemàtiques		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
Procediments	<ul style="list-style-type: none"> • Observació i agrupació segons qualitats perceptibles • Organització de diferents situacions de conflicte que demanin diferents solucions. • Recerca d'informació de la vida quotidiana sobre aportacions matemàtiques d'altres cultures i de la pròpia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Trobar semblances i diferències en les qualitats de les coses, persones, etc. • Agrupar els elements que compleixen una condició determinada o els que no la compleixen. • Expressar verbalment les experiències realitzades i els resultats utilitzant els termes: si, no, tots, alguns... • Resoldre per diferents vies problemes matemàtics.
	<ul style="list-style-type: none"> • Relacions quantitatives i qualitatives per similitud o 	<ul style="list-style-type: none"> • Reconèixer la complementarietat i la inclusió.

<i>Conceptes</i>	<p>diferència, per un o més.</p> <ul style="list-style-type: none"> Diferents tipus de mesura en els diferents països del nostre voltant. 	<ul style="list-style-type: none"> Reconèixer les relacions d'igualtat, desigualtat, superioritat, inferioritat. Conèixer diferents tipus de mesura i la seva arbitrariedad en la utilització.
<i>Actituds, valors i normes</i>	<ul style="list-style-type: none"> Apreciació en la vida quotidiana dels aspectes que poden ser definits i expressats a través de la matemàtica. Interès per l'intercanvi d'informacions, argumentacions, experiències, etc, amb els altres. Valoració positiva del pròpi esforç i dels altres per arribar a resoldre situacions conflictives. Consideració de l'error com a estímul i element informatiu per noves iniciatives. 	<ul style="list-style-type: none"> Valorar positivament les aportacions matemàtiques de les diferents cultures. Tenir una actitud positiva davant les alternatives que donen els altres. Valorar la universalitat del llenguatge matemàtic buscant una major interculturalitat en l'ús quotidià. Valorar la diferència sabent cercar també els elements comuns.

CICLE MITJÀ: Àrea de matemàtiques		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> Anàlisi comparatiu d'altres tipus de numeracions: la numeració romana com a numeració d'una civilització antiga i numeracions actuals diferents a la nostra. Construcció de piràmides de població. Interrogació i investigació davant de qualsevol situació, problema o informació contrastada. Establiment de debats per a descriure les causes de conflictes a l'aula. Utilització d'estratègies per a contar esdeveniments amb exactitud. Utilització de tots tipus d'instruments per a mesurar. Utilització d'un llenguatge matemàtic més intercultural 	<ul style="list-style-type: none"> Llegir i escriure nombres romans Identificar i localitzar els punts cardinals. Llegir plànols i mapes. Resoldre problemes i situacions de conflicte. Mesurar amb precisió els processos que han portat a la resolució de problemes realitzats a o per a la classe. Identificar la matemàtica com a llenguatge universal
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> Conèixer l'arbitrarietat de la numeració. Conèixer la col.locació de la coma dels nombres decimals en el teclat. Conèixer l'arbitrarietat de la mesura. Conèixer altres sistemes monetaris. Conèixer l'arbitrarietat de la utilització de la dreta/esquerra. 	<ul style="list-style-type: none"> Conèixer l'arbitrarietat de la numeració. Conèixer la col.locació de la coma dels nombres decimals en el teclat. Conèixer l'arbitrarietat de la mesura. Conèixer altres sistemes monetaris.

		<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer l'arbitrarietat de la utilització de la dreta/esquerra.
<i>Actituds, valors i normes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Valoració dels inconvenients de tenir diferents sistemes de mesures. • Actitud reflexiva i crítica sobre el valor absolut i relatiu de les coses. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mostrar respecte per les altres persones. • Respectar i valorar les pròpies produccions i les dels altres. • Acceptar i respectar la diversitat física d'opinió i d'acció. • Constatar la necessitat de fer servir unitats de mesura normalitzades conegudes per tothom. • Valorar l'actitud sumativa d'opinions per a no violentar l'amistat entre les persones.

CICLE SUPERIOR: Àrea de matemàtiques		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Representació gràfica, interpretació i anàlisi de les dades recollides en situacions familiars i del context immediat. • Disseny i ús d'estratègies diferents per a la resolució de situacions problemàtiques. • Selecció de la unitat més adient per a realitzar una mesura. • Recerca d'informació sobre aportacions matemàtiques d'altres cultures. • Utilització de diferents unitats de mesura i aparells de mesura en el temps i en les diferents cultures. 	<ul style="list-style-type: none"> • Incloure informacions d'altres cultures en el plantejament de les situacions que es treballin. • Aplicar diferents unitats de mesura estretes de diferents contextos • Utilitzar un vocabulari no discriminatori en la redacció de situacions problemàtiques. • Cercar diferents vies de solució a un problema plantejat.
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Representacions gràfiques: característiques i funcions. • Diferents tipus d'unitats de mesures: de temps, monetaries, de magnituds, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer les diferents representacions gràfiques i la seva aplicació i interpretació amb dades de població • Conèixer diferents sistemes monetaris • Traduir diferents quantitats monetaries del sistema propi a l'euro. • Saber compaginar la dimensió matemàtica relativa al domini del nombre, del càlcul, de la mesura, de la geometria i de l'organització de la informació en termes estadístics amb una dimensió ètica de resolució de problemes humans.
	<ul style="list-style-type: none"> • Foment del treball cooperatiu per a la consecució d'un objectiu comú 	<ul style="list-style-type: none"> • Valorar les diferències en la mesura del temps segons les diferents

<p><i>Actituds, valors i normes</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Valoració positiva de l'aprofitament del temps com a mesura d'eficàcia i com a respecte per al treball dels altres. • Valoració de la sobrietat en les despeses. • Foment d'un esperit crític i de respecte amb les aportacions matemàtiques d'altres cultures. • Cultiu d'actituds interculturals adequades en relació amb el racisme pseudocientífic. 	<p>cultures.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valorar les diferències en el sistema monetari dels diferents països. • Valorar les diferències en l'ús de les mesures de capacitat, longitud, massa, segons les diferents cultures. • Respectar i valorar aspectes matemàtics d'altres cultures i societats • Millorar el concepte i autoconcepte dels alumnes minoritaris tot introduint algunes aportacions científiques generades en les seves pròpies cultures. • Valorar actituds com l'exploració de diferents alternatives, la conveniència de la precisió o la perseverància en la recerca de solucions.
---	--	--

3.2.3. Àrea de coneixement del medi social i cultural.

EDUCACIÓ INFANTIL: Àrea del coneixement del medi social i cultural		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<p><i>Procediments</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Organització de viatges, trobades, etc entre alumnes de diferents realitats socials: de poble, de ciutat, de raça gitana, etc. • Intercanvi d'experiències entre els alumnes de diferents escoles. <p>Dramatització de diferents contes on es tractin qüestions de solidaritat o de injustícia social.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Visionar diferents imatges: video, làmines, etc, on es presentin persones amb diferències ètniques. • Organitzar trobades amb nens d'altres ètnies. • Simular situacions d'injustícia i de solidaritat per raó de raça.
<p><i>Conceptes</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Conceptes d'igualtat i de diferència. • La nostra pròpia cultura. • Els altres i les altres cultures. • Vestits i aliments d'altres cultures. 	<ul style="list-style-type: none"> • Distingir entre la igualtat i la diferència. • Identificar-se com a individus d'una determinada cultura. • Conèixer altres cultures i ètnies.
<p><i>Actituds, valors i normes</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Actituds positives envers la diversitat cultural. • Potenciació de la comprensió i enriquiment mutu. • Sensibilitat davant els aconteixements d'injustícia social. • Actituds de respecte al dret a la diferència. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mostrar interès per la gent diferent del barri. • Habituar-se a tenir companys diferents. • Acceptar les diferències ètniques i culturals de la pròpia realitat social. • Despertar en els nens i les nenes el desig de compartir un futur de forma solidaria i en pau.

CICLE INICIAL: Àrea del coneixement del medi social i cultural		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Utilització i interpretació de mapes i plànols. • Organització de visites i viatges a llocs on es puguin veure restes de la pròpia o d'altres cultures. • Anàlisi comparatiu de diferents llocs del nostre entorn, de la nostra comunitat autònoma, d'Espanya i del món. • Recerca d'informació sobre d'altres cultures properes a la nostra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iniciar-se en la utilització i interpretació de plànols, mapes, etc. • Conatatar la durada de l'any en relació a fets extraordinaris que formen part dels costums de la nostra cultura: castanyada, nadal, carnestoltes, etc. • Identificar causes i efectes que poden provocar determinades accions o fets de la vida quotidiana.
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Diferents tipus d'agrupaments humans: pobles, ciutats, famílies, etc. • La gent del món: diversitat humana i cultural. • Les tradicions culturals d'un poble, els seus vestigis històrics: runes, restes arqueològics, etc. • Les altres cultures i la seva situació al món. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer diferents tipus d'organització de la vida social: pobles, ciutats, famílies, etc. • Reconèixer el medi històric d'un poble: edificis, runes, restes arqueològics, etc. • Reconèixer les similituds i diferències d'un mateix respecte als altres. • Conèixer la localització geogràfica d'altres cultures.
<i>Actituds, valors i normes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Actitud de respecte vers les normes bàsiques de convivència: normes a taula, al carrer, forma de dirifgir-se als grans, salutació a persones conegudes i/o desconegudes, donar gràcies, etc. • Valoració de pautes de convivència a l'escola. • Estimulació d'actituds de respecte, tolerància i vers una integració social dels individus pertanyents a minoris culturals. • Sensibilització davant els aconteixements de desigualtats i discriminació envers les persones d'altres cultures diferents a la majoritària. 	<ul style="list-style-type: none"> • Asumir la pròpia identitat i la dels altres com un tret característic i respectable. • Acceptar i complir les normes i convencionalismes en els diferents àmbits de la vida quotidiana. • Participar en activitats de grup i tradicions.

CICLE MITJÀ: Àrea del conèixement del medi social i cultural		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Treball de tècniques d'anàlisi de mitjants de comunicació. • Jocs de simulació de situacions diferenciades. • Localització geogràfica dels diferents països: del primer món, del tercer món. • Estratègies de recollida d'informació sobre diferents cultures: la seva ubicació, corrents emigratòries, costums, etc. • Ús de tècniques d'estudi per tal de relacionar el món desenvolupat i els nostres hàbits de consum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Localitzar geogràficament el pròpi i diferents països: el tercer món, el primer món, etc. • Visualitzar diferents tipus de plànols i mapes considerats des de diferents punts de vista. • Iniciar-se en la utilització de diferents tècniques de recollida d'informació i anàlisi. • Simular situacions d'injustícia i de solidaritat. • Treballar tècniques de diagnòstic de la realitat social o per tal de descobrir situacions de desigualtat entre individus i pobles.
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Corrents migratòries en l'Europa actual: sud/nord, est/oest. • Diferents models d'habitatge i poblacions: ciutat, poble, casa aïllada, llogarret, etc. • Necessitats bàsiques: l'alimentació, el vestit, etc. • La Declaració del Drets Humans. • La llengua com un tret d'identitat cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reconèixer diferents models d'hàbitat d'acord amb el clima, activitats econòmiques, materials, els costums, etc. • Conèixer diferents tipus d'agrupacions d'habitatges: cas aïllada, poble, ciutat, etc. • Reconèixer la necessitat de viure en grup per cobrir les necessitats. • Reconèixer el dret a la igualtat d'oportunitats en qualsevol àmbit de la vida. • Identificar la pròpia llengua com un tret d'identitat. • Analitzar el repartiment i intercanvi desiguals de la riquesa mundial.
<i>Actituds, valors i normes.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Valoració dels drets i deures de les persones. • Estimulació d'una actitud de respecte per les pautes i normes del joc. • Foment d'una actitud de respecte per les diverses variants dialectals catalanes. • Foment d'una actitud reflexiva i solidària amb les cultures més afectades per les desigualtats socials. • Actitud crítica davant la forma de presentar les notícies referides a altres cultures per part dels mitjans de comunicacions. • Valoració de les persones per allò que són no per allò que tenen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mantenir actituds de solidaritat amb els companys en allò que sigui just i correcte. • Actuar amb fermesa, tolerància i respecte, en cas de conflicte si les conviccions pròpies són justes. • Ser conscients de la pròpia identitat cultural i de la pertanyença a la raça humana. • Ser conscients que hi ha desequilibris i injustícies econòmiques, socials, i culturals al món actuant a favor de la seva desaparició. • Respectar els entorns socials i culturals amb comportaments cívics.

CICLE SUPERIOR: Àrea del conèixement del medi social i cultural		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies d'anàlisi i recollida d'informació. • Maneig de mapes, plànols, anuaris, etc., situant i comparant zones. • Investigació i recollida de dades. • Interpretació i elaboració de piràmides de població, densitat de població, etc. • Habilitat per la lectura comprensiva i ràpida de la premsa, recollint estadístiques i judicis de valor sobre diferents cultures. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reconèixer el tipus d'informació vista al plànols, mapes, etc, des de diferents punts de vista. • Reconèixer, a partir de fenòmens històrics i amb variables simples, les relacions causa-efecte. • Dominar tècniques de diagnòstic de la realitat social per tal de descobrir situacions de desigualtat i desenvolupament en els individus i en els pobles. • Localitzar i seleccionar les fonts d'informació més adequada per conèixer altres cultures.
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • La població: estructura i característiques. • L'arbre genealògic • Les corrents migratòries. • Els tipus de poblaments. • L'ordenació social i econòmica del món actual. • Organitzacions polítiques i organitzacions no governamentals. 	<ul style="list-style-type: none"> • Saber que la humanitat és diversa i que conté una gran varietat de tipologies humanes i de tradicions culturals. • Identificar els problemes que es deriven de la distribució de la població (a Catalunya i a la resta del món). • Identificar habitatges, alimentació, vestits, etc. • Conèixer els principis bàsics de la Declaració dels drets humans i organismes que vetllen pel seu compliment.
<i>Actituds, valors i normes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Foment d'una actitud democràtica, tolerant i comprensiva. • Foment d'una conducta de respecte i comprensió davant opinions oposades a les pròpies. • Sensibilització davant els aconteixements de desigualtat i desequilibradors. • Actitud crítica davant la forma de presentar certes notícies sobre altres cultures. • Rebuig d'actituds caritatives i paternalistes davant situacions d'injustícia, desequilibri econòmic i desigualtat social. 	<ul style="list-style-type: none"> • Exercir els drets i complir els deures pròpis. • Ser solidaris amb els drets i deures dels altres. • Rebutjar tota mena de intolerància i discriminació contra persones o grups per raó de cultura. • Ser conscients dels desequilibris i peculiaritats d'injustícia econòmica, socials, polítiques i culturals existents en el món actual.

3.2.4. Àrea de coneixement del medi natural.

CICLE INICIAL: Àrea del medi natural		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
Procediments	<ul style="list-style-type: none"> • Ús del calendari i d'instruments per contrastar els canvis de temps • Ús de la informació per la confecció de murals, resums, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Identificar causes i efectes que poden provocar determinades accions dels éssers humans sobre la natura. • Cercar informació sobre com influencia les condicions naturals sobre les persones.
Conceptes	<ul style="list-style-type: none"> • Similitud i diferències de la pròpia persona respecte als altres. • Medi físic: paisatges naturals diversos, climatologia diversa, etc. • Els aliments • Els vestits. • Tipus de famílies. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer les semblances i diferències entre diferents persones de diferents races. • Descobrir diferents paisatges i les seves característiques climatològiques, de flora i fauna, etc. • Coneixer diferents formes d'organització de la vida social en diferents cultures. • Relacionar les formes de vestir amb les exigències climatològiques i naturals del lloc on es viu.
Actituds, valors i normes	<ul style="list-style-type: none"> • Construcció de la pròpia identitat: cura de la higiene personal. • Defensa del medi ambient • Actituds personal positive davant la diversitat de respostes humanes a les condicions naturals que l'envolten 	<ul style="list-style-type: none"> • Respectar el propi cos i els dels altres. • Acceptar i portar a terme les diferents normes o maneres convencionals en els diferents àmbits: normes a taula, al carrer, forma de dirigir-se als grans, salutacions, etc. • Defensar el medi ambient

CICLE MITJÀ: Àrea del medi natural		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
Procediments	<ul style="list-style-type: none"> • Utilització d'instruments per a orientar-nos. • Utilització de la informació de forma analítica i crítica. • Dramatització de les diferents respostes de l'ésser humà a les condicions naturals que l'envolten 	<ul style="list-style-type: none"> • Descobrir la relativitat de l'orientació. • Interrogar-se davant els fets i els fenòmens que succeïxen al nostre voltant
Conceptes	<ul style="list-style-type: none"> • Les estacions segons l'hemisferi. • Coneixement dels aliments bàsics d'altres cultures. • Coneixement de l'origen dels aliments habituals en la nostra alimentació. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer la relativitat en la concepció dels mapes. • Conèixer l'origen d'aliments representatius de certes cultures.
	<ul style="list-style-type: none"> • Actitud crítica, reflexiva i responsable. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fomentar una actitud reflexiva

<i>Actituds, valors i normes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Valoració dels recursos naturals específics de cada grup cultural estudiat. • Valoració de les diferents aportacions tecnològiques de les diferents cultures al patrimoni científic humà. • Actitud reflexiva i crítica davant la manca de recursos naturals i energètics d'algunes zones del món. • Valoració de l'estalvi energètic i els seus efectes 	<p>sobre les accions de l'home en l'entorn i els diferents impactes que podem produir els avenços tecnològics i científics.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Respectar i fomentar l'adaptació al medi de les diferents cultures. • Prendre consciència que l'abundància de l'aigua no és igual per a tothom. • Fomentar una actitud crítica envers les conseqüències contaminants dels abocadors d'escombraries. • Fomentar una actitud crítica envers les accions que comporten un malbaratament dels productes dels recursos naturals.
----------------------------------	---	--

CICLE SUPERIOR: Àrea del medi natural		
	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Experimentació de la influència d'un factor físic del medi -la temperatura- sobre els éssers vius. • Elaboració d'un menú dietètic equilibrat -diversitat de dietes alimentàries- • Elaboració d'informes sobre les aportacions tecnològiques i científiques d'altres cultures 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesurar temperatures amb termòmetres. • Confeccionar enús. • Cercar informació sobre les dietes alimentàries de diferents cultures.
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • L'energia i les persones. • L'explotació de les fonts d'energia. • Les vacunacions. • Malalties actuels i malalties erradicades. • La població mundial i els hàbits alimentaris. 	<ul style="list-style-type: none"> • Identificar recursos energètics utilitzats en el passat i en el present. • Explicar la raó de ser de les vacunes • Conèixer malalties característiques de diferents zones del món. • Relacionar la intervenció humana en el medi i les repercussions que se'n deriven pel que fa al paisatge. • Conèixer les conseqüències que es deriven de l'adquisició d'uns determinats hàbits alimentaris.
<i>Actituds, valors i normes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Concienciació i respecte a les diferents respostes de cada grup cultural en la seva adaptació al medi. • Comprensió crítica del paper que juguen la ciència i la tecnologia en la vida social quotidiana. • Valoració de les aportacions d'altres pobles al coneixement científic de les nostres societats. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sentir-se responsable de la seguretat pròpia i col.laborar en la seguretat dels altres. • Actuar d'acord amb pautes que afavoreixen una higiene i una salut correcta. • Demostrar disponibilitat per adquirir noves tècniques i habilitats. • Ser conscient que hi ha diverses formes de comprovar les idees i de realitzar observacions.

		<ul style="list-style-type: none"> • Copsar que hi ha una relació entre els fets i les causes que els produeixen. • Mostrar interès per descobrir les implicacions de l'activitat humana en el passat, present i en el futur del nostre planeta. • Prendre consciència de la repercusió dels costums en la salut: tipus d'alimentació, ritmes de vida, tipus d'activitats, descans, etc
--	--	--

3.2.5. Àrea d'educació artística: visual i plàstica.

	CONTINGUTS	OBJECTIUS
<i>Procediments</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ús de noves tecnologies: mitjà de comunicació i expressió. • Experimentació de textures diferents i de les seves qualitats com a mitjà d'expressió. • Experimentació del color com a mitjà d'expressió. • Identificació, en composicions extretes de cultures diferents, dels elements plàstics. • Representació de formes simbòliques: senyal, símbols geogràfics, símbols històrics, anagrames, marques, logotips... • Interpretació, mitjançant el llenguatge visual i plàstic informacions rebudes a partir d'altres formes de llenguatges: oral, escrit, musical, gestual... 	<ul style="list-style-type: none"> • Descobrir determinades influències d'altres cultures en una obra d'art. • Utilitzar, en la msura del que sigui possible, les noves tecnologies com a eines complementàries. • Analitzar, de manera reflexiva, els elements de la composició plàstica, a partir d'obres d'art de diferents indrets. • Connectar amb els diferents sectors comunicatius que té la cultura per expressar-se mitjançant imatges. • Expressar-se plàsticament emprant aquella tècnica o tècniques que millor escauen com a mitjà de comunicació. • Utilitzar la plàstica com a mitjà de comunicació dins d'una cultura o entre diferents cultures.
<i>Conceptes</i>	<ul style="list-style-type: none"> • L'art com a barreja de les diferents manifestacions plàstiques de les diferents cultures. • La cultura de la imatge: sectors comunicatius. • Diferents manifestacions artístiques de diferents cultures. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer els diferents elements visuals que intervenen en un missatge i que condicionen el seu significat. • Distingir en un missatge gràfic i/o plàstic senzill el continent i el contingut. • Reconèixer que les diferents formes de manifestar el llenguatge artístic d'una determinada cultura són veritables sistemes de comunicació del conjunt de creences i valors que defincixen aquesta cultura.
<i>Actituds,</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Inquietud per experimentar amb eines i disferents materials plàstics. • Actitud, receptiva, reflexiva i analíticadel món plàstic. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apreciar en una composició pictòrica, publicitària, artística, etc. elseu valor comunicatiu, expressiu, emotiu i simbòlic.

valors i normes	<ul style="list-style-type: none"> • Apreciació del món de l'art i les seves manifestacions a les diferents cultures. • Esperit d'investigació amb noves eines i materials. • Esperit obert a qualsevol manifestació artística: del passat, del present, de la 	<ul style="list-style-type: none"> • Respectar la pròpia obra i la dels companys i companyes. • Apreciar les principals manifestacions de l'art universal, que contextualitzen èpoques determinades. • Gaudir de les manifestacions artístiques dels altres i de les pròpies, valorant diferències, semblances, exclusivitat,...
------------------------	---	---

3.2.6. Àrea d'educació artística: música.

	CONTINGUTS	OBJECTIUS
Procediments	<ul style="list-style-type: none"> • Cant individual i col·lectiu de cançons tradicionals catalanes i populars d'altres països. • Adquisició de coneixements sobre l'origen dels instruments musicals, del llenguatge musical i de compositors i obres. • Audició de cançons i fragments d'obres de diferents compositors. • Comentaris crítics i valoració de les obres artístiques. • Experimentació amb diversos materials, recursos tecnològics i instruments de percussió. • Pràctica de danses populars catalanes i d'altres països. • Improvisació de diferents estímuls sonors. • Utilització de grafia no convencional. 	<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupar la sensibilitat auditiva i la capacitat de viure la música com art globalitzadora i universal. • Cantar cançons tradicionals catalanes, d'altres països i de diversos compositors. • Utilitzar el cos com a mitjà d'expressió rítmica i dramàtica, reflexionant sobre la particularitat individual de sentiments i moviments. • Descobrir una gra varietat d'estímuls per desenvolupar la receptivitat i la sensibilitat, tot valorant la riquesa dels mateixos per les seves qualitats.
Conceptes	<ul style="list-style-type: none"> • Cançons tradicionals catalanes i d'altres països • L'origen dels instruments musicals i del llenguatge musical. • Manifestacions artístiques de l'art universal: autors i obres significatives. • Danses tradicionals catalanes i d'altres països. • Grafia no convencional. • Les qualitats del so: estímuls sonors. 	<ul style="list-style-type: none"> • Promoure l'adquisició d'una cultura musical amb una perspectiva intercultural. • Conèixer els aspectes més significatius dels instruments i del llenguatge musical respecte l'origen divers i intercultural dels mateixos. • Conèixer el patrimoni musical de Catalunya per generalitzar la seva riquesa a altres països i cultures.
Actituds, valors i	<ul style="list-style-type: none"> • Actitud d'apreciació de la interpretació de cançons del propi folklore i del folklore d'altres països. • Valoració de la veu com a mitjà de comunicació • Interés, respecte i curiositat per la riquesa del patrimoni del propi país i d'altres cultures. • Curiositat i interès pel fet sonor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valorar la veu com a mitjà de comunicació i d'unió entre les persones. • Respectar i valorar les diferents interpretacions musicals. • Sentir interès i curiositat pel coneixement d'obres, autors i instruments. • Estimular la capacitat crítica a través

normes	<ul style="list-style-type: none"> • Acceptació positiva de la relació amb els companys i les companyes a l'hora de ballar i de fer exercicis en comú. • Relativització dels símbols i signes. 	<ul style="list-style-type: none"> • de l'audició de músiques de diferents estils i èpoques. • Experimentar les danses i els jocs com a objecte de comunicació intergrupals d'aprenentatge i de plaer. • Relativitzar els símbols i signes musicals per comprendre i acceptar les diferències expressives de les diferents cultures al llarg de la història.
---------------	--	---

3.2.7. Àrea d'educació física.

	CONTINGUTS	OBJECTIUS
Procediments	<ul style="list-style-type: none"> • Execució d'habilitats motrius bàsiques i habilitats motrius específiques que afavoreixin la relació amb tothom. • Expressió d'emocions i sentiments. • Representació de tot tipus de personatges, objectes i situacions. • Execució de diversos tipus de jocs independentment del seu origen: popular, cooperatiu... • Recollida d'informació sobre diferents jocs tradicionals, autòctons, populars d'arreu del món. 	<ul style="list-style-type: none"> • Executar moviments pròpis de les diferents danses i balls. • Executar els gests bàsics dels diferents esports individuals, d'adversari i col·lectius. • Expressar corporalment emocions, sentiments i idees, sense meyspreu cap a ningú. • Experimentar el joc com un objecte de plaer i convivència.
Conceptes	<ul style="list-style-type: none"> • L'esquema corporal: l'estructura corporal -tots som iguals- i la seva funcionalitat orgànica -diferents, però funcionem igual-. • Nocions de relació entre el cos, els objectes i l'espai exterior. • Esports i danses com elements culturals diversos • El cos com a mitjà de comunicació -expressar-se. • Jocs populars, autòctons i tradicionals de diversos indrets, cultures... • El joc com a fenomen social i cultural. <p>Els jocs cooperatiu i participatiu, creatiu, recreatiu, tradicionals, expressius, lliures...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mostrar coneixement del propi cos, amb les seves capacitats i les seves limitacions. • Identificar els esports, les danses i els jocs com a elements socio-culturals i lúdics. • Conèixer les regles i la pràctica de diferents jocs tradicionals, cooperatiu i participatiu... • Descriure i vivenciar diferents jocs tradicionals.
Actituds, valors i normes	<ul style="list-style-type: none"> • Gust i satisfacció per l'activitat física. • Motivació per la comunicació corporal. • Acceptació i respecte a la diversitat física de cadascú. • Valoració dels jocs populars, autòctons i tradicionals com a vincle i part del patrimoni cultural de la comunitat i del bagatge de cadascú. • Interés per la funció d'integració social que té la pràctica d'activitats de caràcter esportiu-recreatiu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Acceptar i estimar el propi cos respecte a altres persones i objectes • Respectar les regles i les normes dels diferents jocs. • Valorar i aplicar hàbits higiènics de pràctica permanent. • Acceptar i respectar l'activitat física de cadascú, tenint en compte les seves característiques i limitacions. • Valorar el joc com instrument importantíssim per a una bona

	<ul style="list-style-type: none"> • Acceptació del fet que suposa competir o col.laborar amb els altres, sense que això suposi actituds derivalitat, entenen l'oposició com una estratègia del joc. • Deshinibició, apretura i comunicació en la relació amb els altres. 	relació amb els altres, deixant de banda l'èxit o fracàs, i les situacions d'agressivitat, violència, prejudicis i despreu envers els altres.
--	---	---

En l'Educació Física es treballaran jocs cooperatius i exercicis lúdics-sportius propis d'altres cultures, sense caure en estereotips que delimiten que certs grups són mes bons en un esport i més dolents en altres esports -per exemple que els alumnes de color són pitjor en natació pero els millors en basquet-.

Considerem que es necessari ser prudents a l'hora de treballar certs aspectes educatius lligats amb aquesta àrea i que podem entrar en conflicte amb les característiques de certs grups: incompatibilitat de certs exercicis durant el mes del Ramadan, amb les nenes gitanes, etc.

3.3. Orientacions metodològiques.

3.3.1. Estratègies metodològiques.

Com a equip docent i per tal de portar a terme el programa intercultural hem considerat interessant considerar les següents estratègies metodològiques:

- Considerar els mètodes cooperatius com a model didàctic més adequat per aconseguir l'èxit escolar dels alumnes que pertanyen a d'altres cultures i de l'alumnat en general.

- Atendre a un ensenyament-aprenentatge individualitzat i personalitzat, fent les adequacions curriculars i organitzatives necessàries per tal de poder respondre a les necessitats educatives dels alumnes

- Treballar en grups flexibles, que en un principi es portaran a terme en determinades matèries: informàtica...

- Serà interessant el dissenyar tares curriculars polivalents en les quals tothom pugui aportar i actuar com a experts en alguna cosa.

- Per tal de treballar actituds interculturals es podran portar a terme diferents tècniques com: col.loquis, diàlegs clarificadors, full de valors, qüestions clarificadores, frases inconcluses, comentaris crítics de textos i informacions, discussió de dilemes,

contacte directe o vicari amb persones de diferents cultures, resolució de conflictes, dramatització de situacions, etc.

3.3.2. Agrupament dels alumnes.

Al nostre centre hi ha una estructura graduada pel que fa referència a la forma general d'organitzar l'alumnat, per poder atendre a la diversitat i superar la rigidesa que dona aquest tipus d'agrupament tenim em compte:

-La individualització de l'ensenyament, definint objectius i plan adequats a les necessitats de cada alumne i dissenyant programes diferencials, utilitzant mètodes i tècniques adequades.

- Una flexibilitat de l'agrupament per desenvolupar certes activitats, en funció d'uns objectius concrets: per informàtica, tallers...

- Una flexibilitat horaria, ja que si es convenient no es manté rígida la divisió d'hores de cada assignatura durant cada dia de les diferents setmanes, sino que es pot modificar segons les necessitats apreciades per l'equip docent.

- Un ensenyament en equip on el professorat implicat en un grup-classe treballarà conjuntament en la planificació i seguiment d'aquest grup.

- També , i en cas que sigui necessari , es treballarà amb un professor de suport o en classes de suport on anirà el grup d'alumnes que presenten algun tipus de dificultat,. Això es farà en hores concretes dintre del horari general i sempre tenint en compte la seva ràpida incorporació a l'aula ordinària per evitar convertir aquesta classe especial en una "classe gueto".

3.3.3. Organització espai-temporal.

Espai: pretenem fer del centre un lloc de cultura per al context en el que està ubicat i es per això que entenem que no por estar tancat i ésser infranqueable per a la gent del nostre barri.

- Per això entenem que ha d'esforçar-se per reunir les característiques pròpies d'una escola versàtil

- Si pretenem educar per a la democràcia, els espais seran igualment

democràtics i per això gaudiran de les mateixes consideracions els espais dedicats a l'acció educativa que els destinats al estaments de gestió, sala de professors, etc.

- Volem afavorir la comunicació mitjançant escenaris d'aprenentatge que no afavoreixin una comunicació exclusivament jeràrquica.

- Pretenem generar autonomia i per això els espais han d'ésser coneguts pels alumnes i fer-los pròpis.

- Volem aconseguir una interdisciplinarietat i un aprenentatge globalitzat i per això eliminarem qualsevol espai rígid que ho dificulti.

- Volem educar en la igualtat i per això no han d'existir espais exclusius en funció a raons diferenciadores.

- Considerem important educar en l'harmonia i l'estètica i per això eliminarem tots els espais impersonals e inhòspids (Gutiérrez Pérez, 1993).

Un espai intercultural l'entendem de gran flexibilitat i diversitat, que possibiliti un treball individual, activitats en grup de treball, l'ús de materials diversos, la participació en el programa educatiu de persones del context immediat o de diferents grups minoritaris, etc.

Considerem que en la decoració dels espais no ha de primar exclusivament la projecció de formes culturals de la majoria hegemònica dominant, omittint altres formes culturals. Si pretenem educar en la diversitat cultural ha d'haver lloc per a totes les cultures, sobre tot les representades en la nostra escola.

Temporització: el considerar una estructuració més flexible implica, també, uns calendaris i horaris adaptats a les necessitats curriculars i, en qualsevol moment, a la possibilitat d'alterar la seva estructura i organització.

Per l'establiment del programa intercultural al centre a nivell d'horaris es garantirà hores per tal de realitzar agrupaments flexibles i una franja horària concreta dedicada a l'aprenentatge de noves tecnologies des de el parvulari. També per l'aprenentatge d'idiomes estrangers des del primer curs de primària. S'establirà l'opcionalitat d'horari extraescolar per a la realització d'activitats relacionades amb el coneixement d'altres cultures i inclús l'aprenentatge de la pròpia llengua materna o formació als pares sobre informàtica, idiomes, etc.

3.3.4. *Criteris de selecció dels materials i recursos.*

A l'hora de treballar amb un material determinat, hem establert un seguit de criteris que ens permetrà seleccionar el material que més s'ajusti a una veritable Educació Intercultural:

- Revisió dels textos i materials existents des d'una comprensió i respecte envers les diverses cultures, analitzant errors, falsetats, absències, prejudicis i estereotips contra grups determinats, tot reflexionant sobre l'eurocentrisme i l'etnocentrisme existent en els actuals materials escolars.

- Elaboració de material específic i de suport per una Educació Intercultural que compleixi entre d'altres els següents requisits:

- El seu objectiu principal no serà exclusivament l'aprenentatge cognitiu de cadascuna de les cultures considerades sino, a més a més, el desenvolupament de valors i actituds interculturals.

- Evitar reflectir una imatge de cultura com una cosa invariable i estàtica, sino més be dinàmica.

- Evitar el reduccionisme de certs cultures a aspectes folklòrics, anecdòtics o extranys. S'ha de donar importància a les similituds entre cultures i els individus i no en allò que és estrany. Les il.lustracions no reflectiran encap moment estereotips i oferiran una imatge de les persones dels diferents grups on es puguin constatar rols actius i dominants.

- Es interessant donar a conèixer la capacitat que cada cultura manifesta per donar resposta intel.ligent a les possibilitats i obstacles del context on sorgeixen.

- Desenvolupar el desenvolupament d'un pensament crític envers formes culturals pròpies, estimulants la superació del pròpi etnocentrisme, així com de comportaments i costums d'altres cultures, des d'una visió racional i universal de valors històricament conquerits per la humanitat.

- Seria interessant el traduir, importar i adaptar material didàctic de diverses llengües i cultures dels gups immigrants representats en el nostre centre. Considerem que el llenguatge dels diversos grups culturals ha d'estar tractat amb respecte i presentat amb el seu propi ritme, entonació i pronunciació característica.

- Els materials interculturals reflectiran de forma completa i coherent la realitat

social sobre la diversitat cultural, reconeixent el caràcter universal de la experiència humana i la interdependència de tots els individus i comunitats.

- Es presentaran les tradicions, costums i estils de vida de les minories de forma significativa, amb la intenció de promoure una autoimatge positiva dels diferents grups culturals, eliminant prejudicis i estereotips, tot reflexionant sobre els seus efectes.
- En els textos es reflectirà prioritàriament les realitzacions dels diferents grups culturals al llarg de la història, sense caure en considerar exclusivament variables com la pobresa, persecucions, subdesenvolupament, etc.
- Es presentarà la informació des del punt de vista del grup estudiat, analitzant críticament les diferents perspectives i interpretant-les des del seu context com a respostes a situacions i necessitats pròpies.
- Presentar la vida familiar i quotidiana dels diferents grups culturals i interpretant el significat de determinades pràctiques o rituals quotidians, evitant el reduccionisme vers una visió europeitzant, que sobrestima els valors occidentals per damunt de qualsevol cultura.
- Disposar de materials i recursos que estimulin la comunicació i cooperació entre els alumnes.

3.3.5. Recursos escolars i extraescolars: el centre i la comunitat.

Volem un centre obert a la comunitat, actiu i dinamitzador de cultura al barri, per això, no solament oferirem les instal·lacions i obrirem les nostres portes per a la realització d'activitats que s'orientin a la consecució d'aquests fins, sino a més a més, com a centre participarem en les activitats de caire intercultural que s'organitzin al barri, tot impulsant-les.

També estarem oberts a les opcions que a nivell d'Ajuntament, Departament d'Ensenyament, ICE, Universitat, associacions culturals, o d'altres institucions, presentin com experiències que fomentin la interculturalitat. Des d'aquest punt de vista, el nostre centre s'ha interessat per programes com el COMENIUS.

S'establiran vies d'intercanvi, d'experiències, d'alumnat, pares, professorat, etc., amb d'altres centres educatius, locals, nacionals o estrangers, que portin a terme un programa d'Educació Intercultural.

4. ESTRATEGIES D'EXECUCIÓ.

4.1. Acollida i recepció dels membres nous al nostre centre.

Entenem, com indica Palaudàries i altres (1997)¹ que la recepció i acollida haurà de tenir tres finalitats claus:

- Que l'alumne conegui l'escola.
- Que l'alumnat es conegui entre si.
- Que l'escola i el professorat conegui a l'alumnat.

Davant la incorporació d'un nou alumne al nostre centre, i més si pertany a una cultura molt diferent a la majoritària, es concretarà a nivell pràctic les següents actuacions.

- Tant l'equip directiu com el professorat implicat realitzarà un seguit d'entrevistes amb la nova família, ajudant-la en tot allò que implica el procés burocràtic de la matriculació del seu fill i informant envers el propi sistema educatiu. La recepció i l'acollida no es feina exclusivament del equip directiu o del professor-tutor, sino de tot el col·lectiu educatiu implicat.

-Facilitar la informació necessària pel coneixement físic i espacial del centre, de les seves instal·lacions i materials i recursos -biblioteca, gimnàs, mitjans audiovisuals, etc-, del context immediat, així com, tot allò referent a normes, hàbits i rutines escolars.

- Presentar als membres amb els quals el nou alumne ha de conviure. És interessant proporcionar contactes amb nens de la mateixa cultura i que estiguin escolaritzats al centre; aquests alumnes poden actuar de mediadors del seu nou company, amb la intenció que es sentin recolçats.

-Contar amb l'experiència prèvia de l'alumne, si aquesta existeix, per tal de situar-lo en un nivell educatiu concret. Per això s'aplicaran un seguit de criteris racionals i en cap moment es situarà per sota d'un nivell inferior a la seva edat cronològica.

- Contar amb la llengua o llengües que domina i que en un primer moment han d'ésser les llengües vehicular d'aprenentatge, fins que tingui un cert domini de la llengua del grup d'acollida.

---

¹Siguiendo el artículo de Tonucci, F. (1983): *El problema del inicio, el inicio del problema*. En *Cuadernos de Pedagogía*, 107, 41-44.

- Contar amb les expectatives que té respecte a l'escola.

Per tal de portar a terme aquests principis s'organitzaran *classes d'acollida*, com a estructures específiques dintre de l'organització del centre, per tal d'atendre les necessitats que pot presentar el nou alumne pel que fa a l'aprenentatge de la llengua oficial o a la posada al dia pel que fa a coneixements instrumentals bàsics. La classe d'acollida atindrà a temps total o parcial, segons els casos, al nou alumne, facilitant el més ràpidament possible la seva incorporació a l'aula ordinària amb un mínim de garanties d'adaptació. El responsable d'aquesta classe podrà ser be el professor d'Educació Especial o un professor de suport destinat a tal efecte.

4.2. Adaptacions curriculars.

El CEIP G. garantirà les adaptacions curriculars necessàries per tal d'atendre a les necessitats educatives especials que presentin certs alumnes. Amb la col.laboració de l'EAP de zona, el mestre-tutor, el professor d'Educació Especial i els professionals docents implicats, es portaran a terme les adaptacions curriculars oportunes, amb la conseqüent flexibilització horària, d'agrupament i en definitiva organitzativa que sigui necessària.

La *classe d'acollida* podrà garantir un aprenentatge més ràpid de les àrees instrumentals bàsiques o de la llengua oficial del centre per aquells alumnes minoritaris, amb la intenció d'incorporar-los el més aviat possible a l'aula ordinària.

Curricularment s'ha treballat per donar un caire intercultural als continguts, als procediments i a les actituds, valors i normes, a la metodologia a seguir, etc. de forma sistemàtica, fugin de manifestacions culturals folkloristes introduïdes en el curriculum de forma esporàdica i que poden provocar un efecte contrari al desitjat, remarcant més encara els estereotips i prejudicis.

4.3. Orientació i tutories.

Dins l'horari es dedicaran sessions destinades al treball de *tutories amb el grup-classe*, on apareix una important oportunitat per tal de tractar temes relacionats amb el camp intercultural: discussió sobre pintades xenòfobes en el murs de l'escola o al barri, sobre els insults o expressions negatives vers als altres companys, pertanyin o no a una

altra cultura diferent, sucesos discriminatòris respecte a immigrants, la diferent visió de la pobresa entre els pobles del món, etc.

El més important en la tutoria de grup-classe des d'un punt de vista intercultural considerem que és:

- El partir de vivències properes als nens o que siguin actuals i de resonància emocional.
- Estimular al grup per tal que verbalitzin els seus sentiments i inquietuds. Incitant al debat i a una reflexió crítica.
- Donar informació sobre diferents aconteixements des d'òptiques diverses, analitzant com es dona la informació per part dels mitjans de comunicació i com ajuda això a crear estereotips determinats.
- Fer pensar empàticament, valorant les semblances humanes i analitzant els valors culturals tot descobrint la diferència entre aspectes culturals substancials i tangencials.

El professor-tutor haurà de conèixer i respectar les diferents motivacions, expectatives, formes de comunicar-se, etc. de tots els alumnes, i també d'aquells que han estat socialitzats en un marc cultural diferent al dominant en el centre. Portaran a terme *tutories individuals* que en el cas dels alumnes minoritaris s'orientarà vers possibles qüestions que puguin sorgir, a vegades de conflicte: orientació acadèmica de les alumnes gitanes o magrebís, disfunció en el comportament, absentisme d'alguns alumnes minoritaris, fracàs escolar, etc.

Mitjançant la tutoria individual es garantirà una via fluida de comunicació i participació amb la família de l'alumne.

4.4. Organització del professorat: la comissió intercultural.

A nivell de professorat s'organitzarà una *comissió intercultural* que vetllarà per la implementació del programa intercultural proposat. Aquesta comissió es reunirà periòdicament² i tindrà com a objectius bàsics:

- Dissenyar activitats de caire intercultural i que impliquin als diferents

---

²Periodicitat que haurà d'ésser consensuada pel claustre en funció de les necessitats de cada curs acadèmic. Fixada al PAC

membres de la comunitat educativa.

- Posar al dia en quant a activitats o experiències que a nivell d'altres entitats privades o públiques desenvolupen una formació intercultural i en les quals pot participar el centre educatiu com a tal.
- Treballar en programes com el COMENIUS.
- Cercar vies d'intercanvi d'experiències entre centres que treballin els mateixos temes.
- Organitzar els cursos i assessoraments que el claustre de professors cregui convenient per tal de portar a terme el programa d'Educació Intercultural iniciat. Així doncs, durant els primers anys d'implementació es programaran reunions periòdiques de claustre o de cicle, amb la col.laboració d'estudiosos del tema intercultural o mediadors de diferents cultures, per tal de consensuar criteris interculturals, organitzar activitats, elaborar unitats de programació, etc.

4.5. Acció amb els pares.

Considerem que el plantejar una Educació Intercultural al centre implica no solament organitzar experiències de formació i activitats per als alumnes i els professors, sino, a més a més, el treballar amb les famílies, ja que els pares són els primers mestres dels seus fills i de qui poden aprendre molts estereotips i prejudicis latents en les conductes dels adults.

Per aquest motiu a la nostra escola s'ha plantejat l'organització de l'Escola de Pares com a grup de reflexió sobre qüestions intercultural, on es faran xarrades, forums, anàlisi i reflexió de situacions concretes, resposta a interrogants dels pares per part de professionals o inclús per part de mediadors dels diferents grups culturals, etc, amb la intenció clara de formar actituds més tolerants i de respecte envers la diversitat cultural, tot eliminat estereotips i prejudicis concrets.

A més es preten dissenyar vies de participació de les famílies, sobre tot d'aquelles famílies de grups minoritaris, en l'organització d'activitats que impliquin a tota la comunitat educativa en el fet intercultural. Així es promourà, dintre del mateix centre, activitats que reuneixi a pares autòctons amb pares immigrants o pertanyents a d'altres cultures.

Es interessant que l'APA estigui en contacte amb les associacions culturals dels alumnes minoritaris del centre, per tal de conèixer les seves inquietutds i necessitats i

inclús per facilitar l'organització de sessions d'informació als pares del centre, de sensibilització o de coneixement mutu.

Per tal de portar a terme aquesta iniciativa amb els pares es pot contar, també, amb la col.laboració de ONG, professionals o persones del barri que siguin receptives a treballar des de la interculturalitat.

També es vol iniciar, fora d'horari lectiu, cursos de formació als pares sobre informàtica i aprenentatge d'idiomes com a reflexe d'una interculturalitat que dona resposta a les necessitats concretes del nostre context.

4.6. Activitats extraescolars.

Ja s'ha indicat amb anterioritat que dintre del programa d'educació Intercultural que volem portar a la pràctica, s'establiran, en funció a les necessitats i a les demandes, un seguit d'activitats extraescolars on es treballi en el coneixement d'altres cultures, així com en l'aprenentatge de la pròpia llengua materna, en cas que en el centre tingui matriculats nens que dominin una altra llengua diferent.

Així, doncs, el CEIP G. garantirà el dret de l'alumne a aprendre la seva pròpia llengua o a conservar els seus costums, i per això es podrà contar amb la participació de mediadors de la pròpia cultura o persones de ONG, etc.

A més a més s'ofertaran activitats pel coneixement de les noves tecnologies, com la informàtica, tallers de tecnologia, etc., i idiomes, facilitant els materials i recursos del centre i les seves instal.lacions.

5. AVALUACIÓ

5.1. Criteris d'avaluació.

Tal com es senyala al PCC el grup docent considera que a l'hora d'evaluar s'ha de tenir en compte els següents criteris generals, si més no, cada cicle consensuarà a nivell concret els establers per a cada nivell i cicle.:

- Que l'avaluació és un anàlisi del procés d'ensenyament-aprenentatge i no es limita exclusivament a recollir resultats finals. L'avaluació ha de permetre constatar

els avenços que fa cada alumne en particular per tal de valorar el seu progrés.

- Que aquest anàlisi es duu a terme amb una observació sistemàtica, pautaada i continua de les diferents activitats d'ensenyament-aprenentatge que realitza l'alumne dins d'una seqüència didàctica.

- Que a l'hora d'analitzar la informació cal tenir en compte: la situació inicial de cada alumne -evaluació inicial-, el ritme d'aprenentatge de cada alumne, les estratègies que utilitza per tal de fer front a les activitats d'ensenyament-aprenentatge i la relació entre el progrés de l'alumne i el resultat esperat.

- Que les activitats d'avaluació les considerem també com activitats d'ensenyament-aprenentatge i per tant incloses en els diferents apartats de la seqüència didàctica: avaluació inicial: a l'inici del procés per tal de diagnosticar els aprenentatges previs de l'alumne, avaluació formativa: durant el procés permeten fer un constant feed-back, i avaluació sumativa: al final del procés i permet constatar si s'han aconseguit els objectius marcats en la U.D.

- Que a l'hora de plantejar activitats d'avaluació, aquestes hauran d'ésser diversificades: activitats per a tot l'alumnat amb la utilització de diversos instruments, activitats personalitzades, activitats de lliure elecció entre diverses opcions, observació directa amb recollida de dades per part del mestre, treballs en grup o individuals, etc.

- Que una diversificació de les activitats d'aprenentatge i de les activitats d'avaluació serà una estratègia bàsica per una atenció a la diversitat i també a la diversitat cultural que nosaltres pretenem al programa intercultural.

- Que l'avaluació ha de valorar si s'ahn assolit els objectius de procediments, conceptuals i d'actituds, valors i normes i això precisa que s'hagin programat i fet activitats d'ensenyament-aprenentatge que treballin els diferents aspectes.

- Que l'avaluació ha de mesurar tant el procés com els resultats, i per això hem de fer servir els instruments d'avaluació que facilitin aquesta tasca.

- El programa d'Educació Intercultural implica per sobre de tot un canvi de valors i actituds, i fonamentalment sera mitjançant l'observació sistemàtica -participante i no participante- com podrem valorar les diferents conductes manifestades. Serà necessari tenir en compte:

- La interacció social amb els companys d'altres etnies o cultures.

- Com s'exercita la tolerància, el respecte i reconeixement vers la diversitat

cultural que pot haver-hia la comunitat educativa.

- Actituds manifestes a l'hora de treballar en grup, en relació al repartiment de tasques, conductes democràtiques-participatives, respecte als diferents punts de vista, etc.
- Com es manifesta l'alumnat respecte a situacions de racisme o d'estereotips que es poden conèixer de forma directa mitjançant els mitjans de comunicació.

5.2. Instruments d'avaluació.

Cada cicle educatiu haurà de seleccionar quin seran els instruments més adients per l'avaluació. Aquests instruments s'hauran d'adequar als diferents tipus d'aprenentatge, a les característiques de l'alumnat i al tipus d'informació que volem obtenir.

Es pot dir que els instruments d'avaluació que es seguiran són els establerts al PCC, encara que quan es tracti de valorar si s'han aconseguit els objectius interculturals marcats potser l'instrument més adient serà l'observació sistemàtica.

Els instruments lligats a aquesta observació sistemàtica podem ser: qüestionaris d'observació, agenda, llibreta d'observacions, diari d'activitats, full d'observació sistemàtica dels aspectes personals i evolutius, fulls de seguiment per àrees, per unitats de programació, per objectius didàctics..., notes de camp i registre anecdòtic.

La multivarietat d'activitats i el fet d'adequar l'avaluació a les peculiaritats personals i culturals de cada alumne es convertiran en estratègies que permetran una atenció a la diversitat cultural.

5.3. Quand avaluarem.

L'avaluació es portarà a terme durant tot el procés d'ensenyament-aprenentatge i a nivell de cicle s'establiran els criteris a seguir per tal d'intercanviar la informació amb la família, obrint vies que agilitzin i facilitin la participació d'aquests en el procés educatiu dels propis fills.

A nivell general es portarà a terme un intercanvi d'informacions mitjançant:

- Entrevistes individuals de tutories o reunions col·lectives.

- Informes escrits
- Agenda que serà obligatoria a partir del cicle mitjà.

Serà al PAC on es decidirà anualment les activitats concretes a realitzar en materia intercultural al centre en funció de tot el que està explicitat al present document que marca les línies generals de l'eix transversal i posteriorment en la MAC s'avaluaran els resultats i es realitzaran nioes proposades pel proper curs.

XII. Ejemplo: GUIÓN DE UNA SESIÓN DE TRABAJO CON EL MEDIADOR MAGREBÍ.

Cada sesión que llevó a cabo el mediador fue pactada previamente, trabajando los temas que se deberían tocar, la secuenciación de los mismos y anticipando respuestas a posibles preguntas con las que se podría encontrar.

Esta fase preparatoria se desarrollaba en dos sesiones entre la asesora del curso y el mediador.

A modo de ejemplo presentamos el guión de una de las sesiones pactadas con el mediador del magreb -cultura árabe-.

1. PRESENTACIÓN.

La asesora presenta al mediador al grupo y, también, hace una pequeña introducción sobre el concepto de la mediación desde la interculturalidad.

2. TEMAS A TRATAR POR EL MEDIADOR:

Partiendo de la idea de que la escuela no puede integrar si los alumnos viven fuera de la escuela un proceso de exclusión, y por consiguiente, entendemos que la situación del niño no se puede entender desvinculada de la situación de su familia, es conveniente centrarnos en el emigrante.

- ¿Qué es el magreb y dónde está?

- Causas del porqué se emigra -económicas, ideológicas, políticas-

- La imagen que se tiene de Europa como paraíso.

- Se obtiene información errónea a través de los medios de comunicación y a través de otros emigrantes.

- ¿Quién emigra? Perfil del emigrante magrebí.

- ¿Cómo emigra? Hay que dejar claras las dificultades con las que se encuentra aquel que quiere salir de su tierra: pateras, camiones, precontratos, etc.

- ¿Qué encuentras cuando llega? Tres grandes preocupaciones: los papeles, el trabajo -preocupaciones recíprocas-, y la vivienda. Diferencia entre el hombre y la mujer. Las segundas están más preocupadas por los papeles de residencia y no tanto por el trabajo -discriminación sutil-.

- ¿Cómo se reacciona cuando no encuentras nada de lo que esperabas?

- En un encerrarse en uno mismo.
- En un rechazo a todo lo que tenías antes. Rechazo de tu identidad para asimilarte a la cultura receptora.

- ¿Qué costumbres conservas en el nuevo país de las que practicabas en el propio país?

- Importancia de la religión en la vida de los musulmanes.
- Fiestas
- Calendario
- Costumbres alimenticias.

- ¿La familia que tenía y la familia que tengo ahora?

- La estructura familiar en mi país. importancia de la familia.
- La figura de la mujer.
- La familia en el nuevo país: amigos en la misma situación, familias rotas, hijos sin sus madres, etc.

- ¿Cómo es la escuela en el Magreb? ¿Cómo es la escuela que tenemos aquí?

- Diferencias entre los dos sistemas educativos.
- Diferencias en los papeles de los padres.
- Diferencias en los contenidos y en la metodología.
- Diferencias en la relación padres/escuela y escuela/padres.

- ¿ Cuáles son la expectativas de los padres magrebís en relación a sus hijos en la escuela?.

3. TURNO ABIERTO DE PREGUNTAS.

Para llevar a cabo la sesión con el mediador, se entrega u guión como el anterior, a cada miembro del grupo para que pueda tener una idea de lo que se trabajará. Además, se presentará un mapa para localizar el Magreb y los países que lo integran.

Al final se hace llegar un poema para que reflexionen a nivel individual y en la siguiente sesión podamos hacer un comentario del mismo.

De tant en tant intento fer
l'exercici de ficar-me mentalment en
la pell d'un immigrant magribí.
M'imagino a mi mateix fugint del meu
país a la recerca del paradís.
M'imagino en un lloc estrany, en el
qual sóc considerat problema. De
sobte m'he convertit en un potencial
violador de filles, germanes i esposes,
i els béns de la gent respectable no
estan segurs al meu cantó. resulta
que tot i que jo no sabia, sóc un
criminal, i la policia del país em
tracta com a tal. la meva vida es
converteix en una preocupació
constant per la vivenda, el treball i
els papers de residència. Sóc una
peça apreciada pels caps rapats i els

polítics demagogs. Sóc un indesitjable
i faig por.

Revisat de l'Ateneu Popular de Ponent

XIII. Ejemplo: UNIDAD DIDÁCTICA.

UNITAT DIDÀCTICA: L'Huracà Mitch					
Curs: sisè.					
Temporitzaci					
ÀREA	CONTINGUTS			OBJECTIUS	ACTIVITATS
	Procediments	Fets i conceptes	Actituds, valors i normes		
SOCIALS	-Treball de mapes situant el fenomen	- Situació geogràfica de l'huracà. - Tipus de població - Conseqüències de l'huracà en el paisatge humà	- Solidaritat davant les conseqüències sobre un fenomen de grans magnituds	- Prendre consciència de maneres de viure diferents a la pròpia. - Saber situar als països d'Amèrica del Sud.	- Elaborar mapes. - Seleccionar fotos de població. - Reflexió amb grup dels temes relacionats amb les ONG, conseqüències del fenomen.. - Fer uns ressums, per escrit, de les conclusions a les que s'ha arribat després del debat en grup
NATURALS		- Conèixer la finalitat i funcionalitat de les ONGs - Conseqüències de l'huracà en el medi	- Sensibilització davant les conseqüències d'aquest fenomen a la natura	- Pendre consciència de les conseqüències d'aquest fenomen a la natura	- Visionar fotos i comentar-les -abans i després- - Lectura de textos escrits sobre el tema i comentari en grup d'aquestes informacions: premsa.
MATEM.	- Estudi comparatiu de la població	- Quantitat de mortalitat i morbiditat	- Sensibilització davant les necessitats de la població	- Prendre consciència de les dimensions del fenomen	- Buscar informació amb el programa informàtic PC Globe. - Contrastar aquesta informació a nivell de classe.

EXCLÒS DE PRÉSTEC

